

Střední škola diplomacie a veřejné správy s.r.o.

ul. A. Jiráska, č.p. 1887 434 01 Most (CZ)

IČ: 250 45 911 IZO: 181007282

Tel.: +420 411 130 916, 918 fax: +420 411 130 917 e-mail: info@ssdvs.cz web: www.ssdvs.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost III/2 ICT INOVACE

INTERPRETACE LITERÁRNÍCH DĚL NAPŘÍČ STOLETÍMI

Pracovní listy k vybraným literárním dílům
a jejich interpretace ve spojení s
literárním obdobím

Datum vytvoření: srpen 2012

Třída: 4.A, 4.B. 4.C

Autor: Mgr. Věra Studničková

Klíčová slova:

- ✓ literární dílo
- ✓ interpretace
- ✓ souvislosti s literárním vývojem

Střední škola diplomacie a veřejné správy s.r.o.

ul. A. Jiráska, č.p. 1887 434 01 Most (CZ)

IČ: 250 45 911 IZO: 181007282

Tel.: +420 411 130 916, 918 fax: +420 411 130 917 e-mail: info@ssdvs.cz web: www.ssdvs.cz

---

ANOTACE

Literatura a ostatní druhy umění přispívají k aktivnímu poznávání různých druhů umění (českého i světového, minulého i současného). Žáci uplatňují své teoretické znalosti při práci s literárním textem. Pomocí literárních listů se naučí text správně interpretovat, zasadit ho do historických souvislostí. Literatura se podílí na utváření jejich postojů, zájmů, vkusu. Pomáhá utvářet jejich názor na svět.

Žáci si upevňují kompetence k řešení pracovních úkolů, řeší úkoly samostatně, získávají informace z různých zdrojů. Pomocí pracovních listů si osvojí správné vyjadřování vlastních prožitků z daných uměleckých děl.

Obsah

1. HOMÉR	4
2. KAREL IV.....	6
3. GIOVANNI BOCCACCIO.....	9
4. WILLIAM SHAKESPEARE	11
5. KAREL HYNEK MÁCHA.....	13
6. VICTOR HUGO	16
7. JEAN ARTHUR NICOLAS RIMBAUD	18
8. PETR BEZRUČ	20
9. FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ.....	22
10. JAROSLAV HAŠEK	24
11. JIŘÍ WOLKER.....	26
12. KAREL ČAPEK.....	28
13. ERNEST HEMINGWAY.....	29
14. GEORGE ORWELL	31
15. WILLIAM STYRON.....	33
16. FRANTIŠEK HRUBÍN	36
17. LADISLAV FUKS.....	37
18. BOHUMIL HRABAL.....	40
19. MICHAL VIEWEGH	42
20. JIŘÍ ŽÁČEK	44
21. SOUPIS BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	46

1. Homér

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

I tesknil po rodné zemi, vlekl se podél břehu, kde hlasitě hučelo moře, tonul v žalostném nářku. Vtom přišla mu Athéna zblízka, mladému pastýři ovcí jsouc podobna postavou těla.

***

Odysseus radosti pln ji spatřil a v ústrety vyšel, ozval se k bohyni takto a hovořil vzletnými slovy:

***

"Také tohle mi pověz, a pravdivě, abych to věděl! Která to země a obec? A jací as lidé tu žijí?"

***

Athéna jiskrných zraků zas na to mu odpověděla:

***

"Ovšemže drsná to země a není pro koně sjízdná, není však přespříliš nuzná, ač rozsáhlá také zas není. Obilí nesmírné množství v ní uzrává, zraje v ní víno, neboť přehojná rosa a déšť jí vždy dodává vláhy. Výbornou pastvou je koz a dobytka. Všeliké druhy stromů tu jsou a stále dost vody je pro napajedla. Proto as, cizince, došlo i do Tróje Ithaky jméno, třebaš prý vzdálena velmi je Trója od řecké země!" Zaplesal po těchto slovech ten trpitel, Odysseus jasný, těšil se ze své vlasti a políbil žírnou tu zemi.

Podle ukázky se rozhodni, o které Homérovo dílo se jedná. Obě díla jsou považována za takzvané .....

Z čeho obě díla čerpají?

Pokus se charakterizovat dobu a epochu, ve které Homér tvořil, urči období jeho tvorby.

Pohovoř o literatuře tohoto období a uveď některé další autory a jejich díla

Stručně nás seznam s obsahem citovaného díla

Z ukázky vyplývá, že klavní hrdina byl dlouhou dobu pryč a nepoznává svůj rodný kraj. V ukázce mu bohyně Athéna o něm vypráví. Představte si, že jste zaměstnanci CK a zkuste podle jejího vyprávění vlastními slovy jednoduše popsat jeho rodný ostrov, Ithaku

Najděte na internetu dnešní podobu toho ostrova a pokuste se o srovnání

2. KAREL IV.

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

Nástupcům svým, kteří seděti budou po mně na dvojím mém trůně, kladu na srdce, aby poznali dvojí život tohoto světa a zvolili si lepší. Abychom měli lepší představu o obojím tom životě, užijeme srovnání s obličejem. Neboť jako obličej, který vidíme v zrcadle, jest lichý a není vlastním obličejem, tak i život hříšníkův není životem, není ničím. Proto dí Jan v evangeliu: A bez něho nic není učiněno. Kterak však v niveč se obrátí dílo hříšníkovo, když přece je učinil? Hřích však učinil, ale ne skutek. Toto slovo (lat. opus) souvisí v jazyku latinském se slovem žádost (lat. optacio) a hříšník stále žádá rozkoší a poskvřňuje se jimi. Klame se však v tužbě své, protože touží po věcech porušitelných, jež se obracejí v niveč.....

Když pak kralovati budete po mně ozdobeni korunou královskou, vzpomeňte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a hlínu červů. Podobně i vy přejdete jako stín a jako květ polní a padnete v hrob. Co platna jest urozenost nebo hojnost jmění, není-li při nich čistého svědomí, pravé víry a naděje ve svatě vzkříšení. Neposuzujte života jako lidé bezbožní nesprávně soudíce: krátký jest život náš, a jako jsme byli od Boha stvořeni a z něho jsme se narodili, tak se zase navrátíte v nic, jako by vás ani nebylo bývalo. Vězte, že máte otce věčného a syna jeho, pána našeho Ježíše Krista, jenž jest "prvorozený mezi mnohými bratřími", který chce vás učiniti účastny království svého, budete-li zachovávatí přikázání jeho; neposkvřníte-li ducha a svědomí chtíci krve a těla svého, stanete se syny božími, jak dí Jan v evangeliu: Dal jim moc, aby se stali syny božími. Chcete-li se tedy státi syny božími, zachovávejte přikázání otce svého, která vám zvěstoval skrze syna svého, Pána našeho Ježíše Krista, krále nebeského, vy, kteří úřad a hodnost takovou zastáváte na zemi....

Podle ukázky určete literární dílo a zařad'te ho do kontextu české literatury

Karel IV., král _____ a císař _____, byl neobyčejně vzdělaný člověk. Je autorem _____ psaného vlastního životopisu a legendy o svatém _____. Autor se ve svém díle snaží předat poznatky svému synovi _____ vzor panovnického jednání a chování.

Za doby vlády Karla IV. Se rozvíjela kultura, literatura a umění.

Které žánry se rozvíjejí především?

Vysvětli pojem žakovská literatura a uveď příklady.

Vysvětli svými slovy obsah prvního souvětí ukázky a převed' jej do současné češtiny

Jaký rozdíl je ve stavbě věty?

Rozvoj stavebního umění a architektury dokládají následující obrázky, o jaké památky se jedná?

Střední škola diplomacie a veřejné správy s.r.o.

ul. A. Jiráska, č.p. 1887 434 01 Most (CZ)

IČ: 250 45 911 IZO: 181007282

Tel.: +420 411 130 916, 918 **fax:** +420 411 130 917 **e-mail:** info@ssdvs.cz **web:** www.ssdvs.cz

---

3. GIOVANNI BOCCACCIO

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

Roku 1348 propukl ve Florencii mor, který zkosil velkou část místního obyvatelstva. Lidé umírali po tisících, zmizely celé rodiny. Proto ve městě přestala existovat jakákoli míra mravnosti a chování.

Jednoho dne se v kostele sešly mladé dámy, které v hloučku diskutovaly o opuštění města. Aby nezůstaly samy napospas, přizvaly si k sobě ještě tři mladíky. Všech těchto deset mladých lidí se usadilo v letním sídle mimo veškerou civilizaci, a aby si ukrátili chvíli, začali si povídat příběhy, které zaslechli a nechali se po celý den vést jedním vládcem, resp. Vlákyní.....

– mladík z Perugie Andreucciia se vydal do Neapole nakoupit koně. Na trhu jej zahlédla mladá Siciliánka, která si na něj hned sehnala informace a sehrála na něj malé divadlo u sebe v pokoji. Pozvala si jej k sobě jako dáma a prohlásila se za jeho sestru, jenž díky nešťastným náhodám skončila zde s manželem. Když si chtěl po večeři, kdy u ní měl přespat, dojít na záchod, propadla se pod ním podlaha a on skončil v hromadě hnoje. Od lidí se dozvěděl o zlotřilosti této ženy, a tak se silně zapáchající přidal ke zlodějům, kteří chtěli zrovna vykrást hrobku bohatého duchovního. K jeho smůle jej pouze využili a nechali jej zavřeného v hrobě, ale naštěstí sem za chvíli přišli další zloději, kteří jej dostali ven.....

Pro jakou vrstvu obyvatel bylo toto dílo určeno?
Jak bylo přijato tehdejší společností?

Epický žánr menšího rozsahu se nazývá _____. všechny příběhy tohoto díla spojuje jediný příběh a mluvíme tedy o _____ próze. Toto dílo nebylo napsáno latinsky, ale _____. Autor napsal životopis dalšího italského velikána _____.

Vysvětlete pojmy:

renesance

humanismus

renesanční člověk

esej

cestopis

Jak žili renesanční básníci?

Co znamená kolektivní drama a kdo je jeho autorem?

Kdo byl v tomto období „prvním prokletým básníkem“, ke které literatuře byste ho zařadili?

Který autor nás provází peklem, očistcem i rájem a v jakém díle?

Poznejte autory a názvy následujících uměleckých děl z období renesance:

Střední škola diplomacie a veřejné správy s.r.o.

ul. A. Jiráska, č.p. 1887 434 01 Most (CZ)

IČ: 250 45 911 IZO: 181007282

Tel.: +420 411 130 916, 918 fax: +420 411 130 917 e-mail: info@ssdvs.cz web: www.ssdvs.cz

---

4. WILLIAM SHAKESPEARE

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

?

Beru tě za slovo.

Nazvi mě svým, a budu znovu pokřtěn.

Už nechci nikdy víc být Romeo.

?

**Kdo jsi, ty muži zahalený tmou,
že do mých tajů takhle vpadáš?**

?

Jménem ti říci nedokáži, kdože jsem.

Mé jméno se mi protiví, že tobě

nejdražší světice, je proti mysli.

Mít je tu napsané, já bych je roztrhl!

?

**Sto slov jsem sluchem ještě nevypila
z těch drahých úst, a přece znám ten hlas. -
Nejsi ty.....? A nejsi Montek?**

?

Ni to, ni ono, máš-li mi to za zlé.

?

Kde ses tu vzal? A proč jsi přišel? Mluv!

Zahradní zeď je vysoká a strmá,

a toto místo smrt, když uvážíš,

kdo jsi, kdyby tě zastih někdo z našich.

?

Na křídlech lásky přeletěl jsem zeď.

Let lásky nezastaví ani hradby.

Co láska může, to i udělá,

a tvój příbuzní mi nezabrání.

Které postavy v této hře vystupují?

Jaký je základní konflikt této tragédie?

Najdeme v dějinách literatury autory, kteří se touto hrou inspirovali?

Najděte na internetu umělecká díla, která se touto hrou inspiroují.

Poznáte, co je na obrázku? Pohovořte o tomto objektu a uveďte souvislosti s W.

Shakespearem.

Rozdělte následující hry na tragédie, komedie a historické hry, uspořádejte do tabulky:

Hamlet, Sen noci svatojánské, ntonius a Kleopatra, Othelo, Zkrocení zlé ženy, Král Lear, Mnoho povyku pro nic, Romeo a Julie, Julius Caesar, Jindřich V., Veselé paničky windsorské

Tragédie	Komedie	Historické hry

Vžijte se do role hlavních hrdinů úvodní ukázky a zkuste se vyjádřit, jak byste se zachovali v jejich situaci vy. Je dnes ještě něco takového v 21. století možné?

5. KAREL HYNEK MÁCHA

 poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

A)

"Ach - ona, ona! Anjel můj!
 Proč klesla dřív, než jsem ji znal?
 Proč otec můj? - Proč svůdce tvůj?
 Má kletba -" Léč hluboký žal
 umoří slova. Kvapně vstal;
 nocí řinčí řetězů hřmot,
 a z mala okna vězně zrak
 zalétá ven za hluky vod. -
 Ouplný měsíc přikryl mrak,
 než nade temný horní stín
 vychází hvězdy v noci klín;
 i po jezeru hvězdný svit,
 co ztracené světlo se míhá.
 Zrak vězně tyto jiskry stíhá,
 a v srdce bolný vodí cit.
 "Jak krásnát' noc! Jak krásný svět!
 Jak světlo - stín se střídá!
 Ach - zítra již můj mrtvý hled
 nic více neuhlídá!
 A jako venku šedý mrak
 dál - dál se rozestírá:
 tak - " Sklesl vězeň, sklesl zrak,
 řetězů řinčí hřmot, a pak
 u tichu vše umírá.....

B).....

I v smutném zraku mém dvě vřelé slzy stály,
 co jiskry v jezeru, po mé si tváři hrály;
 neb můj též krásný věk, dětinství mého věk
 daleko odnesl divoký času vztek.
 Dalekot' jeho sen, umrlý jako stín,
 obraz co bílých měst u vody stopen klín,
 takt' jako zemřelých myšlenka poslední,
 tak jako jméno jich, pradávných bojů hluk,
 dávná severní zář, vyhaslé světlo s ní,
 zhortěné harfy tón, ztrhané strůny zvuk,

zašlého věku děj, umřelé hvězdy svít,
zašlé bludice pout', mrtvé milenky cit,
zapomenutý hrob, věčnosti skleslý byt,
vyhasla ohně kouř, slitého zvonu hlas,
mrtvé labutě zpěv, ztracený lidstva ráj,
to dětinský můj věk.

Nynější ale čas

jinošství mého - je, co tato báseň, máj.
Večerní jako máj ve lůně pustých skal;
na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal.
Vidíš-li poutníka, an dlouhou lučinou
spěchá ku cíli, než červánky pohynou?
Tohoto poutníka již zrak neuzří tvůj,
jak zajde za onou v obzoru skalinou,
nikdy - ach, nikdy! To budoucí život můj.
Kdo srdci takému utěchy jaké dá?
Bez konce láska je! - Zklamánat' láska má!

Je pozdní večer - první máj -
večerní máj - je lásky čas;
hrdliččin zve ku lásce hlas:
"Hynku! - Viléme!! - Jarmilo!!!"

Volně převyprávějte příběh Viléma a Jarmily.

Zasad'te oba výňatky, A i B, do kontextu celého díla.

Nalezněte v textu hlavní motivy.

Charakterizujte jazykové prostředky, které básník použil, doložte na příkladech.

Vyhledejte tropy a figury.

Opravězte na otázky a pokuste se je komentovat:

Patřil Máchka k našim předním renesančním básníkům?

Byl za svého života uznávaným básníkem?

Našel po své smrti pokračovatele?

Byl i hercem a divadelníkem?

Byl ženatý?

?

Je znám pouze tímto dílem?

?

Byl něčím podobný svým hrdinům?

?

Patřil do nějaké určité skupiny spisovatelů?

?

Mácha žil a zemřel v ....., kde má svoji expozici v domě Na Vikárce.

?

Následující obrázky autora ilustrují jeho velkou zálibu v .....

6. VICTOR HUGO

---

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

"Pít," opakoval po třetí Quasimodo, těžce oddychuje.

V tom okamžiku spatřil, že obecenstvo se rozestupuje. Z davu vystoupila podivně oděná dívka. Doprovázela ji malá bílá kozička s pozlacenými růžky. Dívka nesla v ruce tamburínu.

Oko Quasimodovo zajiskřilo. Byla to cikánka, kterou se včera v noci pokusil unést, šeredný kousek, za nějž, jak nejasně cítil, byl nyní právě trestán. Ostatně to byl ten nejposlednější důvod, neboť byl trestán jen za to, že je hluchý a že byl souzen také hluchým. Nepochyboval, že dívka se mu přišla pomstít a zasadit mu ránu jako všichni ostatní.

Viděl, jak rychle vystupuje po žebříku. Dusil se hněvem a zlostí. Byl by si přál, aby mohl pranýř skácet, a kdyby blesk z jeho oka mohl usmrcovat, cikánka by byla bývala rozdrčena dřív, než vystoupila na plošinku.

Přistoupila beze slova k odsouzení, který se marně svíjel, aby jí unikl, odvázala od pasu čturu a přiložila ji jemně k nebožákovým vyprahlým rtům.

A tu bylo vidět, jak z toho doposud suchého a planoucího oka vytryskla veliká slza a pomalu stékala po tom nestvůrném, zoufalství tak dlouho zkřiveném obličejí. Byla to snad první slza, kterou nešťastník kdy uronil.

Zapomínal však pít. Cikánka netrpělivě sešpulila rty a přitiskla s úsměvem hrdlo láhve k ústům Quasimodovým. Pil dlouhými doušky. Měl palčivou žízeň.

Když dopil, vztáhl své černé rty, bezpochyby aby políbil tu krásnou ruku, jež mu přišla na pomoc. Avšak dívka, jež mu patrně nedůvěřovala a měla v paměti násilné noční přepadení, odtáhla poděšeně ruku jako dítě, které má strach, že je kousne zvíře.

A tu na ni upřel ten hluchý nebožák pohled plný výčitek a nevýslovného smutku.

Byla by to bývala všude dojemná podívaná, jak tato krásná, svěží, nevinná a půvabná dívka, sama tak slabá, přispěchala nezištně na pomoc takovému zoufalství, takové ohyzdnosti a zlobě. Na pranýři to byla podívaná vznešená.

Čeho bohatě využívá autor v následující ukázce?

Jakých protikladů zde využil?

Na protikladech toto dílo vystavěl, zkuste charakterizovat dva základní protipóly několika hlavních hrdinů:

postava	symboly
Quasimodo	
Frollo	
Esmeralda	

Jak popisuje vypravěč smrt Quasimoda? Co se sním stalo?

Toto dílo inspirovalo tvůrce i v dalších stoletích – najdi na internetu příklady zpracování tohoto námětu v různých podobách, ve světě i u nás.

Doplň následující text:

Hugo se vrhá do víru politiky, je zvolen..... za konzervativce, podporuje kandidaturu Ludvíka Napoleona na prezidenta, ale za jeho despotické vlády brzy vystřízliví a obhajuje všeobecné volby a svobodu tisku. Nakonec je nucen ..... z Francie a žije v Belgii a na ostrovech Jersey a Guemesey. V exilu vzniká jeho vrcholné básnické dílo, začíná psát....., cyklus epických zlomků, v nichž se pokusil zachytit významné epochy .....

Roku 1862 vychází románový kolos ..... (1862), který na pozadí společenskopolitických událostí 1. poloviny 19. století líčí životní osudy uprchlého trestance Jeana Valjeana. Některé pasáže a postavy z této knihy fascinují svou životností dodnes, dílo výrazně ovlivnilo celé evropské písemnictví a bylo několikrát ..... Za pobytu na ostrovech v Lamanšském průlivu vznikl román ..... Ve stáří se Hugo těšil veliké ..... a jeho čtyřiaosmdesáté narozeniny slavila celá Francie jako ..... Při pohřbu, kdy byla rakev dle jeho přání vezena na voze chudých, se mu přišlo poklonit .....

Spojte následující díla a literárními žánry a druhy:

Drama	Devadesát tři
Sbírka lyriky	Hernani
román	Legenda věků
Sbírka lyriky	Kontemplace

7. JEAN ARTHUR NICOLAS RIMBAUD

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Ukázka

**Tot' díra zeleně, v níž tiše zpívá řeka,
vlévajíc do travin svůj stříbroskvoucí cár,
kam z pyšných pahorků sluneční světlo stéká,
tot' úval se sluncem, jež ztrácí zde svůj žár.**

**Vojáček bez čapky a s nachýlenou šíjí
spí s ústy dokořán v modravé řeřiše
pod mráčkem, z kterého se proudy světla lijí
až na zem do trávy, kde leží na břiše.**

**Má nohy v kosatcích, spí, usmívá se sladce,
jak děcko v nemoci, když přitulí se k matce.
Přírodo, zahřej ho, je velmi chladný rok!**

**S nehybným chřípím spí za rosy, která studí,
spí s rukou složenou na svojí klidné hrudi
a dvěma ranami má prostřelený bok.**

K jakému směru bychom zařadili tuto báseň?

Najděte v básni nejpůsobivější přírodní motivy.

Najděte v básni následující básnické prostředky:

eufemismus	personifikace	pointa	přirovnání
------------	---------------	--------	------------

Jak byl nazýván tento básník?

Do jaké skupiny ho řadíme?

Byl považován za .....dítě.

Byl proslulý svými skandály a .....vztahem k .....

Veškeré své dílo napsal v rozmezí mezi.....a .....rokem (věk).

Jak se vyvíjel jeho život po rozpadu jeho zásadního a jediného vážnějšího vztahu?

Přiřad'te charakteristiku díla ke správnému názvu:

kritika války	Opilý koráb
kesiluze z možností poezie	Samohlásky
spojení sluchových a zrakových vjemů	Spáč v úvalu
loď symbolizující básníkovu duši	Sezona v pekle
příklad tkzv. rytmizované prózy	Iluminace

Jak se podle vašeho názoru od konce 19. století změnil přístup společnosti k homosexuálům?

8. PETR BEZRUČ

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

**Kantor Halfar byl hoch dobrý,
byl hoch tichý, byl hoch hezký,
ale škaredou měl chybu:
i v Těšíně mluvil česky.**

**Byl to synek jako jedle,
byla na něj pyšná máti,
ale škaredou měl chybu:
tu, že nechtěl poslouchati**

**těch, kdož vládli pod Lipinou.
A když tak se kantor spustí...
víš, jsou hříchy v katechismu,
co se nikdy neodpustí.**

**Léta táhnou, vlasy řídnou
jako listí před jeseň.
Halfar pořád za mládence!
Pro Halfara místa není.**

**V krčmě zazní skočná hudba.
Právě v kapli dalo slovo:
což by mělo deset roků
čekat děvče Halfarovo?**

**Přijdou páni: Škola polská!
Burmistr v klín ruce složí.
Ale vzpurný Halfar učí,
jak mu káže zákon Boží.**

**Tich po mezích chodí kantor,
bez úsměvu, bez myšlenky,
v krčmě v noci sám za stolem
hledí k zemi, hledí sklenky.**

V horký večer, na klekání

**Zkuste vlastními slovy popsat učitele Halfara
Vysvětlete význam čtvrté sloky
Jakého prostředku básník v celé básni
využívá?
Kterého českého básníka ze 40. let 19. stol.
vám to připomíná?
Jak je v básni využito ironie, uveďte
na příkladu.
Vysvětlete význam poslední sloky**

**když se jednou ve vsi zvoní,
vrazí děvče v černou jizbu:
Kantor visí na jabloni!**

**Bez modlitby, bez slzy ho,
jak při hříšné duši jisto,
v roh hřbitova zakopali,
a tak dostal Halfar místo.**

Ve které sbírce najdeme tuto báseň?

Jak se tento druh básně nazývá? Básně byly nejprve uveřejňovány samostatně, kde?

Jak se jmenoval Petr Bezruč vlastním jménem?

Psal pouze básně se sociální tematikou?

Doplň následující cvičení::

Poezie Petra Bezruče je v kontextu české literatury naprosto o..... Jeho o..... netkví pouze v (jediném) prudkém básnickém výboji, který se zabývá s..... a n..... problémy Sl..... konce 19. století řadí ho tak mezi autory s....., b..... Je to také především zvláštní vztah Vladimíra Vaška k vlastnímu „jedinému“ dílu, ve kterém se dal tak prudce na stranu ch..... a ut.....

Vysvětlete pojmy: šlachta, kovkop, gróf

Do jakých postav se stylizuje autor ve svých básních? Uveďte příklad básní.

Jaké podmínky mají dnes horníci ke své práci? Najdi příklady na internetu

9. FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ

poznat podle ukázky díla a zařadit jej do kontextu literatury

"Zabíjet? Zda máte právo zabíjet?" zalomila rukama Soňa.

"Ach Soňo!" vybuchl podrážděně a chtěl se nějak ohradit, ale udělal jen přezíravou odmlku. "Nepřerušuj mě, Soňo! Chtěl jsem tě jenom přesvědčit, že mě tehdy ponoukl ďábel a teprve pak mi ukázal, že jsem neměl právo udělat ten krok, protože jsem zrovna taková veš jako všichni! Ztropil si ze mně posměch a já teď přišel k tobě! Máš hosta! Přišel bych za tebou, nebýt jen veš? Poslyš: když jsem tenkrát k staré šel, šel jsem to, abys věděla, jen zkusit..."

"A zabil jste! Zabil!"

"Ale jak jsem zabil? Copak takhle se zabíjí? Copak někdo jde zabíjet tak jako tehdy já? Jednou ti povím, jak to bylo... Copak jsem zabil nějakou babku? Sebe jsem zabil, žádnou babku! Zároveň jsem při tom navždy utloukl sám sebe!... Ale tu babku zavraždil ďábel, a ne já... Ale dost, dost už, Soňo, dost! Nech mě!" vykřikl náhle v hysterickém zoufalství. "Nech mě!"

Opřel si lokty o kolena a sevřel hlavu v dlaních jako v kleštích.

"Ta bolest!" záúpěla utýraně Soňa.

"Ale co teď, co mám dělat teď, jen řekni!" zvedl k ní náhle hlavu a podíval se na ni s tváří sešklebenou zoufalstvím.

"Co mám dělat!" vykřikla, prudce se vztyčila a v očích, doposud zalitých slzami, jí náhle blýsklo: "Vstaň!" Chytila ho za rameno; povstal a užasle na ni hleděl. "Jdi, a hned teď, v tu chvíli se postav na nároží, pokloň se a nejdříve zlíbej půdu, kterou jsi poskvrnil, a pak se pokloň celému světu, do všech čtyř světových stran, a nahlas oznam všem: 'Já jsem vrah!' Pak ti bůh znovu vrátí život. Půjdeš? Půjdeš?" ptala se, a třesouc se jako osika, chytila ho za obě ruce, pevně mu je tiskla a upírala na něho planoucí pohled.

Její nenadálé zanícení ho překvapilo, ba ohromilo.

"Ty tedy myslíš, abych šel do vězení, Soňo? Abych se sám udal?" zeptal se ponuře.

"Vzít na sebe kříž a vykoupit se jím, to musíš udělat."

Vlastními slovy shrňte obsah ukázky a pokuste se ho zařadit do kontextu celého románu.

Charakterizujte dvě postavy z této ukázky – jejich postoj ke vzniklé situaci. (uveďte jméno, pokud není uvedeno v ukázce)

Jaké je konečné řešení situace a závěr celého románu?

Doplňte text:

Dostojevskij se uzavíral do sebe a navštěvoval pouze kroužek Petraševského, kde se scházeli stoupenci utopického uspořádání společnosti a odpůrci..... Kroužek však byl prozrazen a jeho členové zatčeni a odsouzeni. Trest pro všechny zněl - ..... Až na..... byl změněn v deportaci na ..... Autor strávil čtyři roky v káznici v Omsku, kde se setkal se spodinou společností. Z tohoto pobytu potom vychází i jeho dokumnetární próza s názvem..... Po návratu z vězení se oženil, ale jeho celoživotním problémem byla jeho.....vášeň, díky které se potácel neustále v ..... V tomto těžkém období napsal svoje světové a nejlepší dílo..... Jeho situace ještě stěžuje jeho nemoc - .....

Přřad'te hlavní postavu k dílům:

Raskolnikov	Idiot
Kníže Myškin	Zločin a trest
Stavrogin	Bratři Karamzozovi
Aljoša Karamazov	Běsi

Ve svém nejslavnějším románě se zabývá otázkou svědomí, otázkou viny a nevinu člověka. Uved'te název tohoto díla a zkuste se sami zamyslet nad tím, jakou úlohu hraje svědomí ve vašem životě.

Ve kterém díle vytvořil postavu duševně krásného člověka?

Jak se tato postava jmenuje?

Jaký autobiografický prvek zde využil?

Máte ve svém okolí podobného člověka? Pokuste se ho charakterizovat.

10. JAROSLAV HAŠEK

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

"Tak nám zabili Ferdinanda," řekla posluhovačka panu Švejkovi, který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny.

Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodeldokem.

"Kterého Ferdinanda, paní Müllerová?" otázal se Švejk, nepřestávaje si masírovat kolena, "já znám dva Ferdinandy. Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasy, a potom znám ještě Ferdinanda Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda."

"Ale, milostpane, pana arcivévodu Ferdinanda, toho z Konopiště, toho tlustýho, nábožného:"

"Ježíšmarjá," vykřikl Švejk, "to je dobrý. A kde se mu to, panu arcivévodovi, stalo?"

"Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu:"

"Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastně skončit. A v Sarajevu k tomu, to je v Bosně, paní Müllerová. To udělali asi Turci. My holt jsme jim tu Bosnu a Hercegovinu neměli brát. Tak vida, paní Müllerová. On je tedy pan arcivévoda už na pravdě boží. Trápil se dlouho?"

?

Kdo to byl František Ferdinand d'Este? Proč a kým byl na něj spáchán atentát?

?

Jak je v této ukázce vyjádřen vztah Švejka k němu? Vyjadřuje nějak svůj postoj politický?

?

Charakterizujte jazykové prostředky, které autor využil k dosažení komického účinku.

?

Jakou úlohu zde má dialog? V jakém poměru je promluva vypravěče a dialog postav?

Jaroslav Hašek se narodil roku 1883 v Praze, vystudoval Československou obchodní akademii, ale nezakotvil v žádném povolání. Příležitostně byl r....., ale neklid ho vyháněl z domova. Procestoval - většinou ..... - celou rakouskouherskou monarchii i část Německa a své zkušenosti a dojmy uplatňoval ve svých ..... Nejlépe

se mu dařily h..... a s..... V nich zesměšňoval české i cizí m....., českou p..... Satirou bojoval proti klerikalismu i rakušáctví a "dělal si srandu" z r..... militarismu. Předmětem jeho satiry byly tedy všechny i..... a zřízení společnosti, kterou provokoval i svým neuspořádaným ž.....

?

Zúčastnil se aktivně 1. světové války?

?

Jaká povolání vystřídal?

?

Měl sklony k tuláctví a alkoholismu?

?

Kolik dělů má jeho světově proslulé dílo a jaký je jeho název?

?

Dopsal všechny zamýšlené díly?

Ve kterém městě se nachází tento pomník? Je to město, ve kterém žil, tvořil a zemřel, každoročně se koná akce na počest památky tohoto velikána české literatury-

.....

11. JIŘÍ WOLKER

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Utichly továrny, utichly ulice,
usnuly hvězdy okolo měsíce
a z města celého v pozdní ty hodiny
nezavřel očí svých jenom dům jediný,
očí svých ohnivých, co do tmy křičí,
že za nimi uprostřed strojů, pák, kotlů a železných tyčí
dělníků deset své svaly železem propletlo,
aby se ruce a oči jim změnily ve světlo.
"Antoníne, topiči elektrárenský,
do kotle přilož!"
Antonín dnes, jak před lety dvaceti pěti,
železnou lopatou otvírá pec,
plameny rudé ztad syčí a letí,
ohnivá výheň a mládenec.
Antonín rukama, jež nad oheň ztuhly,
přikládá plnou lopatu uhlí,
a že jen z člověka světlo se rodí,
tak za uhlím vždycky kus očí svých hodí
a oči ty jasné a modré jak květiny
v praménkách drátů nad městem plují,
v kavárnách, v divadlech, nejraděj nad stolem rodiny
v radostná světla se rozsvěcují.

Kdo je hrdinou této balady?

Najděte v ukázce, jakým způsobem se hrdina obětuje.

Najděte v úryvku personifikace

Vyhledejte v úryvku epizeuxis.

Charakterizujte sociální baladu, uveďte další příklady Wolkrových sociálních balad.

Převažují v ukázce konkrétní nebo abstraktní podstatná jména?

Doplňte následující text:

Jiří Wolker se na rodil a zemřel v..... Studoval ....., ale současně navštěvoval i přednášky na .....fakultě. Přátelil se s mnoha českými ..... Byl členem sdružení D..... Za svého života vydal dvě básnické sbírky..... a ..... Byl velice těžce nemocný, měl....., které podlehl ve svých pouhých .....letech. Patřil k největším básníkům tkzv.....poezie. Jeho památce je věnován re.....soutěž WOLKRŮV .....

Jaký zásadní rozdíl je mezi jeho dvěma sbírkami?

Jeho nejznámější básní je asi Poštovní schránka, co pro něj a pro lidi znamená? Z jaké sbírky tato báseň pochází?

Wolker je také tvůrcem moderních p....., z nichž nejznámější je O milionáři, který ukradl.....

Na které místo vzpomíná Wolker ve své básni Svatý kopeček a proč? Najděte tato místa v básni.

Žlutavý kostel vlá na hoře zelené,
to je krouheh této krajiny tiché a svěcené,
to je Svatý Kopeček u Olomouce, místo pro poutníky a výletníky,
osada dodávající dělníky továrně Kosmos a továrně na hřebíky,
panna Maria se zde zjevila a stále zjevuje se
babičkám s nůšemi a dětem na chrástí v lese,
zde jsou mé prázdniny od narození až do let dvaceti
v borových pasekách a lískovém houšti dobře zasety.....

12. KAREL ČAPEK

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

MATKA: (odemyká dveře.) Co tu chceš, Toni?

TONI: Ty jsi tady potmě?

TONI: (rozsvítí lustr kontaktem u dveří. Pokoj je prázdný, jen na stole zůstaly rozložené štábní mapy.) Mami, s kým jsi to mluvila?

MATKA: S nikým, synáčku.

TONI: Ale já jsem tady slyšel takové hlasy -

MATKA: To bylo jen... tohle, chlapče. (Otočí knoflíkem rádia.)

TONI: A nač tu máš ty mapy?

MUŽSKÝ HLAS Z AMPLIÓNU: Haló, haló! Hlavní stan hlásí: Při ranním náletu nepřátel bylo zničeno město Villamedia. O život přišlo přes osm set civilních osob, z toho většina žen a dětí. Náš starý hrad, pokladnice našich dějin, lehl popelem.

TONI: Slyšíš, mami?

MUŽSKÝ HLAS Z AMPLIÓNU: Letecká puma zasáhla nemocnici, kde zahynulo šedesát nemocných. Město Villamedia hoří.

TONI: Maminko, prosím tě -

ŽENSKÝ HLAS V AMPLIÓNU: Slyšte, slyšte, slyšte! Voláme k ampliónu celý svět. Voláme lidi! Nepřátelská letadla napadla dnes ráno vesnici Borgo a svrhla pumy na obecnou školu. Do prchajících dětí střílela ze strojních pušek. Osmdesát dětí bylo raněno. Devatenáct dětí postříleno. Třicet pět dětí bylo výbuchem... roztrháno.

MATKA: Co říkáš? Děti? Copak někdo zabíjí děti?

TONI (hledá na mapě): Kde to je... kde to je...

MATKA (stojí jako zkamenělá): Děti! Malé usmrkané děti!

(Ticho.)

MATKA (strhne ze stěny pušku a podává ji oběma rukama TONIMU. S velkým gestem): Jdi!

(Opona.)

?

O jaký literární druh se v ukázce jedná?

?

Co se stalo námětem této hry?

?

Jaké diema musela matka v ukázce řešit?

?

Proti čemu a komu je toto drama koncipováno?

?

V jakém divadle se toto drama hrálo a která herečka se ujala hlavní role?

Karel Čapek byl český spisovatel, n....., d..... a p..... Narodil se roku 1890 v Malých Svatoňovicích. Jeho otec byl ..... Výchova Karla Čapka tedy ležela převážně na matce, která hodně ovlivnila jeho budoucí pohled na svět.

Hluboký citový vztah měl Karel Čapek ke svému staršímu bratru ..... Čapkovi. Čapek studoval na F.....fakultě Univerzity Karlovy, poté odjel na studia do B..... a P..... V roce 1915 úspěšně zakončil svá studia. Pár měsíců působil i jako vychovatel syna h.....Lažanského.

Karel Čapek působil od roku 1917 také jako redaktor .....listů, poté působil v redakci ..... novin. Jako první vymyslel a začal používat sloupek.

Karel Čapek je jistě velikánem a pojmem v české literatuře. Jeho dílo je velice obsáhlé, vyjmenujte literární druhy a žánry, kterými se zabýval, uveďte nejznamější tituly.

Vysvětlete pojem utopie a uveďte Čapkovy utopické hry.

Vysvětlete pojem noetická tvorba, které tituly z Čapkovy tvorby tam řadíme.

Pohádky a společná tvorba bratří Čapků – stručné shrnutí

Najděte na internetu místo, kde je K. Čapek pochován a s kým.

13. ERNEST HEMINGWAY

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Žralok je rychle dohnal odzadu, a když se vrhl na rybu, viděl stařec jeho otevřenou tlamu a podivné oči a slyšel cvaknutí jeho zubů, když se zahryzl do rybího masa těsně nad ocasem. Žraločí hlava vyčnívala z vody a jeho hřbet se vynořoval a stařec slyšel, jak se na jeho velké rybě trhá kůže a maso. V tom okamžiku stařec vrazil harpunu žralokovi do hlavy v těch místech, kde spojnice mezi očima protínala čáru, táhnoucí se mu od nosu přímo vzad. Ty čáry nebylo ve skutečnosti vidět. Bylo vidět jen těžkou špičatou modrou hlavu a veliké oči a cvakající, dravě chňapající hltavé čelisti. Ale v těch místech má žralok mozek a stařec ho tam zasáhl. Zasáhl ho svými krví pomazanými rukama a vbodl mu tam dobře mířenou harpunu ze všech sil. Vrazil mu ji tam bez naděje, ale odhodlaně a s naprostou škodolibou nenávistí.

Žralok se převalil a stařec viděl, že mu v oku vyhasl život. A pak se převalil ještě jednou a zamotal se do dvou klíčků provazu. Stařec věděl, že je mrtev, ale žralok to nechtěl uznat. Převrácený na záda mrskal ocasem a cvakal čelistmi a rozrýval hladinu jako rychlý motorový člun. Voda zbělela údery jeho ocasu a tělo mu ze tří čtvrtin vyčnívalo nad vodu, když se provaz ztuhla napjal, zarnčel a pak praskl. Žralok zůstal chvilku klidně ležet na hladině a stařec ho pozoroval. Pak se velmi pomalu potopil.

Co je na Santiagovi nejvíc obdivuhodné?

?

V čem vidí smysl svého života? Souhlasíte s ním?

?

Jakou úlohu zde hraje příroda? Uveďte příklady.

?

Jaký je jazyk novely?

?

Jak byl autor za tuto novelu oceněn? Jaký názor máte vy?

?

Jaké výhody má na své straně člověk a jaké ryba?

Spojte hlavní téma díla se správným názvem:

Zážitky z Afriky	Fiesta
Zážitky z italské fronty	Komu zvoní hrana
Prostředí kubánských rybářů	Sbohem, armádo
Španělská občanská válka	Zelené pahorky africké
Váleční veteráni	Stařec a moře

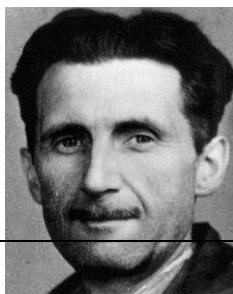
Doplň text:

Ernest Hemingway vyrůstal v rodině lékaře, který vlastním příkladem a nadšením záhy v synovi vzbudil lásku k přírodě, l..... s..... Jeho matka byla velice pobožná a chtěla z něj mít slušně vychované dítě. Hrál na violoncello a přitom b.....l. Odjel dobrovolně do Itálie jako dobrovolník ambulancí sborů Červeného kříže. Zde byl těžce raněn. Po válce pokračoval jako z.....z..... Stále více se věnoval literatuře. Hemingway se stal členem skupiny amerických intelektuálů soustředěných v Paříži kolem Gertrudy Steinové - tzv. „..... generace“. Jeho zkušenosti, mnohdy trpké a bolestné, ho nutí zahloubávat se nad motivy lidské s..... V době nástupu fašismu se stupňuje jeho humanistické cítění, které se v řadě jeho děl promítá. Hemingway byl mistrem k..... forem v próze a jeho úsporný styl se stal pojmem v m.....s..... literatuře. V roce 1954 dostal Nobelovu cenu za své asi nejznámější dílo ..... V roce 1961 pravděpodobně spáchal sebevraždu (.....), nezanechal po sobě žádný vysvětlující dopis, jeho smrt bývá také vysvětlována jako nehoda.

14. GEORGE ORWELL

poznat podle ukázky díla a zařadit jej do kontextu literatury

**Já jsem zvíře, ty jsi zvíře,
my jsme všichni zvířata,
budoucnost jak zlato září
veselá a bohatá.
Jednou přijde slavná chvíle,
kdy bez lidí budem žít,
rodnou hroudu vlasti drahé
jen pro sebe budem mít.
Kde jsou zvonce, kde je chomout,
kde je postroj z našich zad?
Ostruhy a kruté biče,
těch se každý zbaví rád.
Moře sena, moře zrní,
každý bude spokojen.
Jetel, oves, boby taky
budou naše v onen den.
Jasně slunce nad Anglií,
čistší voda potoků,
vítr bude vonět jarem,
až shodíme jho otroků.
Přiložíme nohu k dílu
pro tu naši svobodu,
volněji se bude dýchat
zvířecímu národu.
Já jsem zvíře, ty jsi zvíře,
my jsme všichni zvířata,
budoucnost jak zlato září
veselá a bohatá. .**

Z domu se ozývala změt' hlučných hlasů. Vrátila se zpět a zpět nahlédla oknem. Ano, probíhala tam zuřivá hádka. Ozývaly se výkřiky, mlátilo se pěstmi do stolu, vrhaly se zuřivé pohledy a pronášela vášnivá obvinění. Zdá se, že příčinou hádky byla skutečnost, že Napoleon i pan Pilkington zahráli najednou károvým esem.

Dvanáct rozčilených hlasů na sebe křičelo, a všechny si byly podobné. Ted' už nebylo pochyb o tom, že s tvářemi prasat se něco stalo. Zvenčí pohlížela zvířata z prasete na člověka. Ale nebylo už možné rozlišit, která tvář patří člověku a která praseti.

Doplň text, který obsahuje krátkou charakteristiku románu:

Krátký román je napsán formou b..... a je parodií na k..... Orwel, vycházející ze svých znalostí poměrů v R....., užil podobenství, ve kterém farma představuje ..... Zvířata zde pokojně žijí, opečovávána č..... Jednoho dne je však svolá starý kanec a vysvětlí jim, že nejsou svobodní, ale v..... a že člověk je využívá a týrá. Naučí je píseň "Zvířata Anglie" a tím položí základní kámen tvz. a.....Po jeho smrti zvířata pod vedením prasat vyženou svého pána Jonese a sepíší společně sedmero příkázání, které každé zvíře musí dodržovat.

Prasata se ujmou správy farmy a ř.....ostatní zvířata, která pilně a poctivě pracují. Prasata si pozvolna začnou sedmero příkázání upravovat ve svůj p..... Vlády nad

---

celou farmou se ujme vepř N..... a pomocí vycvičené smečky psů si udržuje poslušnost ostatních zvířat.

Postupně začnou prasata přikázání..... a tvrdě .....námitky ostatních zvířat. Nakonec zbude poslední, upravené přikázání:

Všechna zvířata jsou si ....., ale některá jsou si .....!!!!

V závěru románu dochází ke splnutí ..... a .....

Orwell zde až obdivuhodně předvídal nástup.....

Jak se dá aplikovat poslední uvedené upravené přikázání na dnešní dobu, zamyslete se a pokuste se charakterizovat a dokázat jeho platnost či neplatnost,

Rozhodněte, zda jsou uvedená tvrzení pravdivá:

George Orwell

byl americký spisovatel, který se narodil v Anglii	ANO	NE
si zvolil pseudonym podle anglického jezera	ANO	NE
nerespektoval třídní a rasové rozdělení společnosti	ANO	NE
byl levicového smýšlení, přesto kritizoval SSSR	ANO	NE
ve svých utopiích popisoval, jak funguje totalitní stát	ANO	NE

Vyhledejte na internetu některá komunistická politická hesla a pokuste se o jejich analýzu

George Orwell je jeho pseudonym, jak se jmenoval vlastním jménem?

Je tvůrcem vynikajících... ????

15. WILLIAM STYRON

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

A)

"Smíš si nechat jedno děcko."

"Bitte?" vyjekla Sophie.

"Smiš si nechat jedno děcko." Opakoval. "Druhé půjde pryč. Které si chceš nechat?"

"Chcete říct, že si musím sama zvolit?"

"Jseš Polka, nejsi židovka. Máš výsadu - máš volbu."

Jakékoli uvažování jako by v ní ustrnulo, přestalo. Pak cítila, jak se pod ní podlomila kolena. "Já nemůžu volit! Já přece nemůžu volit!" začala křičet. Dobře se pamatovala, jak se tehdy rozkřičela! Ani mučení andělé nekřičeli tak hlasitě do lomozu pekelných muk.

"Ich kann nicht wählen!" vykřikla.

Doktor si uvědomil, že výstup vzbuzuje nežádoucí pozornost. "Neřvi!" poručil jí. "Dělej a řekni, jak ses rozhodla. Vyber jedno krucihiml, anebo tam pošlu obě. A dělej!"

Vůbec tomu všemu nemohla věřit. Vůbec nevěřila, že tu najednou klečí na tom drsném cementu, tiskne k sobě obě děti tak zoufale, že má pocit, jako by jejich kůže měla i přes vrstvy šatů rázem srůst s její. Nemohla tomu věřit, totálně, až k hranici pomatení mysli. A její neschopnost uvěřit se zračila i v očích hubeného Rottenführera s voskovou pletí, doktorova pomocníka, ke kterému náhle z nevysvětlitelných důvodů upírala prosebný zrak. I on byl zřejmě ohromen a opětoval její údiv pohledem široce otevřených očí s překvapeným výrazem, jako by chtěl říct: Já tomu taky nerozumím.

"Nenuťte mě volit," šeptala v úpěnlivé prosbě. "To přece nemůžu."

"Tak je tam pošlete obě," řekl doktor pomocníkovi, "nach links."

"Mami!" a už slyšela Evin tich, ale sílí pláč, protože právě v tom okamžiku dítě od sebe odstrčila a s podivně neohrabaným pohybem se na vycementované podlaze zvedla.

"Vezměte si tu menší!" vykřikla. "Vezměte si mou malou!"

B)

V této souvislosti mi Sophie opakovala, co jim řekl na uvítanou SS Hauptsturmführer Fritzch, a možná bude dobré, když tu uvedu jeho i její slova verbatim: "Pamatuju si úplně přesně, co prohlásil: 'Přišli jste do koncentračního tábora, do žádného sanatoria, a existuje odtud jenom jedna cesta - komínem' Pak dodal: 'Komu se to nelíbí, může zkusit oběsit se na ostatních drátech. Jestli jsou v téhle skupině židi, nemají právo žít víc jak dva týdny.' Pak ještě řekl: 'Jsou tu nějaké jeptišky? Ty mají, stejně jako faráři měsíc. Všichni ostatní tři měsíce.'"

Podle obou ukázek byste měli poznat, zda se odehrávají v téže době, pro své zdůvodnění využijte znalost celého kontextu díla.

Rozsáhlý .....román zpracovává originálním způsobem etický aspekt ??, světové války a nacistických v..... táborů z pohledu Američana.

Autor vypráví tragický příběh z podzimu 1947, kdy se v n..... penzionu setkává začínající spisovatel s p..... emigrantkou, která přežila koncentrační tábor, a s charismatickým ž..... vědcem. Osobní t.....hrdinky je podbarvena zážitky, jimiž prošla a které jí znemožňují návrat k n..... životu. Věcné pasáže z O..... se dostávají do souvislosti s americkým r..... a vědomím, že konec války neukončil utrpení a traumata přeživších obětí.

Kniha je sugestivní výpovědí o z.... a destruktivních silách v lidské psychice, o problému v..... a k..... o.....za to, čeho se může člověk dopustit na druhém člověku.

Jakým způsobem vyjádřil autor emoce, které prožívala hlavní hrdinka ve své nejtěžší životní zkoušce?

Proč se rozhodla poslat mladší dceru na smrt mladší dceru?

Jaké byly další osudy jejího syna?

Jak se vyvíjel její život v Americe a jakým způsobem její minulost postihla její současný život?

Jak se hlavní hrdinka rozhodla řešit celou svoji situaci, kdy byla minulostí neustále pronásledována?

Jak nazýváme postup, kdy se vrací autor zpět do minulosti?

Najděte v historii literatury dílo, kde musí hrdinka volit smrt svých dětí jako pomstu a porovnejte obě hrdinky

Podle ukázky B charakterizujte postupy nacistů při likvidaci Židů, vysvětlete pojem "konečné řešení židovské otázky", informace najděte na internetu

16. FRANTIŠEK HRUBÍN

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

A)

**Bělostná křídla žit a ovsů dosud
nezvedl kraj náš, aby zanechal
černý stín oranžic - a jeho osud,
nevzlétnout ještě, neseme s ním dál.**

**Bído měst dalekých! I tady šetří
vůněmi květ a ptáci písněmi,
a jako mladý jasan o povětrí
časech srdnatějších sníme my!**

B)

**Sedím v okně a bdím. Přes jedno rameno
přelévají se mi teplé vůně kopřiv,
druhé zamrzá v černých ledech světnice.
Odjelas navečer ve žlutém voze
se záclonkami. Dnes ráno jsi ke mně
vztáhla dlaně -
("Máte hezký ruce, Terino.")**

**- na dvě bílá náměstí
plynuly z tvého srdce zlatovlasé výzvy,
spěchaly deseti úzkými uličkami,
jež končí nad propastí -
("Hezký? Co je na nich?
Mají pět prstů jako každý jiný.")**

A)

?

Po čem lyrický subjekt touží a proč?

?

Proč se báseň podle vás jmenuje I TADY?

S kým básník spojuje svůj osud?

Určete, o jaký druh lyriky se jedná? Zdůvodněte.

Najděte v básni apostrofu.

Určete druh rýmu v básni.

B)

U této ukázky charakterizuj následující pojmy:

Vypravěč

Fabule

Kompozice

Druh

Žánr

Najdi na internetu, jak a kdy byl tento námět zpracován

K následujícím pojmům uveď sbírky a skladby:

prvotina :

rozsáhlé skladby :

poválečné sbírky :

báseň o nesmrtelnosti lásky :

hry :

básničky pro děti:

pohádky pro děti :

17. LADISLAV FUKS

poznat podle ukázky dílo a zařadit jej do kontextu literatury

Po večeri pan Kopfrkingl nebeskou políbil a řekl: "Pojd', nevýslovná, dřív než se svlékneme, připravíme koupelnu." A vzal židli a šli, dívala se na ně kočka. "Je tu horko," řekl pan Kopfrkingl v koupelně a postavil židli pod ventilátor, "asi jsem to přehnal s topením. Otevři ten ventilátor, drahá."

Když Lakmé vylezla na židli, pan Kopfrkingl jí pohladil lýtko, hodil jí smyčku na krk a s něžným úsměvem jí řekl: "Co abych tě, drahá, oběsil?" Usmála se na něho dolů, snad mu dobře nerozuměla, on se usmál též, kopl do židle a bylo to. V předsíni si vzal kabát, šel na německou kriminálku a do protokolu nadiktoval: "Udělala to zřejmě ze zoufalství. Měla židovskou krev a nesnesla žít po mém boku. Snad tušila, že se s ní dám rozvést, že se to nesrovnává s mou německou ctí." A sobě v duchu řekl: "Litoval jsem tě, drahá, litoval. Byla jsi skleslá, zamklá, ovšem, jak by ne, ale já jsem tu oběť jako Němec přinést musil. Zachránil jsem tě, drahá, před utrpením, které by tě jinak čekalo. Jak bys byla, nebeská, s tou svou krví v tom novém šťastném, spravedlivém světě trpěla..."

Kde pracuje hlavní postava novely pan Kopfrkingl?

Jakou ideologií je ovlivněn?

Co je pro něho vlastně smrt?

Jak obhazuje vraždu své ženy – dolož te tvrzení z ukázky.

Jakou tematiku si autor zvolil v tomto díle, co je předmětem kritiky?

Najdi na internetu informace o zfilmování této novely, kdo byl režisérem a kdo hlavním představitelem?

Doplňte text:

Ladislav Fuks (24. září 1923 Praha – 19. srpna 1994 tamtéž) byl český prozaik, autor především..... prózy s tématem úzkosti člověka ohrožovaného ne.....a ná.....Jako symbol tohoto tématu si pak zvolil ..... a ..... Většina jeho díla je a..... Fuks je ve svém díle též mistrem masky, jinotajů a náznaků, k čemuž byl jako h..... přirozeně donucen dobou, v níž žil a tvořil.

Podle charakteristiky doplňte dílo:

psychologický román o osudu pražského Žida, který je sužován možností, že bude transportován do koncentračního tábora; po třech letech naprosté apatie a melancholie se rozhodne postupovat prakticky a metodicky - připravovat se na budoucí situaci – uveďte příklady

groteskní psychologická hororová novela[2] o pracovníku krematoria Karlu Kopfrkinglovi, z něhož se částečně vlivem nacistické ideologie, částečně tím, že byl ovlivněn orientální filosofií, stává maniak, vrah celé své rodiny

sběrka šesti povídek o osudech pěti gymnazistů za druhé světové války (z nichž tři jsou židovského původu a tím se dostávají mimo společnost)

román se znaky hororového příběhu, grotesknosti i fantastické pohádky, příběh na hranici reality a fantazie; příběh chudé vdovy, jejíž syn je kriminálník a dcera prostitutka rozsáhlý historický román, zachycující konec habsburské monarchie (od roku 1898); toto dílo je travestií, kdy hlavní postava Vévodkyně je silně autobiografická. Jedná se o samotného Fukse a v díle jsou zašifrována i jména Fuksových reálných přátel a milenců.

Přiřaďte literární postavu a dílo:

Michal	Vévodkyně a kuchařka
Sofie	Spalovač mrtvol
Mon	Variace pro temnou strunu
Pan Kopferkingl	Pan Theodor Mundstock

18. BOHUMIL HRABAL

A)
A potom se ozvala detonace. A já, který jsem se ještě před chvílí těšil na ten pohled, ležel jsem vedle německého vojáka dál, natáhl jsem ruku a otevřel jeho tuhnoucí dlaň a dal jsem mu do ní ten zelený čtyřlístek, který přináší štěstí, zatímco z krajiny vyrůstal do nebe hřibovitý oblak, který neustále rostl o vyšší patra a vyšší kouřová mračna, slyšel jsem, jak tlak vzduchu proběhl krajinou a syčel a hvízdal o holé větve stromů a keřů, jak zatřásl v semaforu převodovými řetězy a opřel se o rameno a zatřásl jím, ale já jsem se kuckal a chrčela ze mne krev. Do poslední chvíle, než jsem začal ztrácet z dohledu sebe sama, držel jsem se s tím mrtvým za ruku, a pro jeho neslyšící uši jsem opakoval slova vlakvedoucího té rakety, která přivezla ty zbědované Němce od Drážďan: "Měli jste sedět doma, na prdeli..."

B)
..a vrchní dal znamení a dal nalívat sklenky bílého moselského vína, a nastala moje chvíle, protože jak jsem viděl, zapomenu nalít vína samotnému císaři, vzal jsem láhev do ubrousku a ani jsem nevěděl, co mě to napadlo, když jsem přistoupil k císaři, přiklekl jsem na jedno koleno jako ministrant, uklonil jsem se, ale když jsem vstal, tak se všichni na mě dívali a císař mi na čelo, vlastně do čela vtiskl kříž, tak mi požehnal, a já jsem mu nalíval..

Novela z ukázky A je vyprávěna v .. .. formě. Čím je tato ukázka ve svém závěru zvláštní?

Jaký vztah má vypravěč ke svému nepříteli?

V ukázce B najdeme jeden z jeho neslavnějších románů....., jehož hlavním hrdinou je Jan ....., který je vzrůstem .....a trpí proto..... Touží stát se ..... a Hrabal popisuje jeho strastiplnou cestu k naplnění jeho snu. Na konci této cesty se mu jeho sen ..... Ovšem přijde změna režimu a o vše přijde a je poslán do.....Po návratu pracuje jako.....Přehodnocuje svůj život a východisko nachází v ..... Jan te typickým .....

Bohumil Hrabal vystřídal řadu povolání, znal velmi dobře různá prostředí, pracoval například jako: č....., v....., s....., p..... agent nebo jako dělník v o.....

jako balič .....

Která povolání se odrazila v jeho dílech? Jmenujte konkrétní příklady.

Za které dílo dostal Oskara?

Která Hrabalova díla byla zfilmována? Odkazy najděte na internetu

Která postava z Hrabalova díla vás zaujala a proč?

Kdo to byli "pábitelé"? Byl i Hrabal pábitel?

Jaký osud ho potkal v 70. -80. letech, v období normalizace?

V každém člověku hledal něco krásného, čistého, tkzv. ....

Spojte charakteristiku díla s názvem:

Román o osudech číšníka	Obsluhoval jsem anglického krále
Próza odehrávající se v pivovaru	Pábitelé
Soubor povídek o ztřeštěných snílících	Ostře sledované vlaky
Próza z druhé světové války	Postřižiny

Podle obrázku se pokuste charakterizovat jeho styl a způsob života, jeho malé radosti.....

19. MICHAL VIEWEGH

"A takhle to vždycky bylo," vyprávěl Kvido. "Otcova nechuť ke konfliktům, jeho fyzická neschopnost je snášet většinou zvítězily. Představa, že by měl čtyřicet hodin týdně trávit v jedné místnosti s někým, s kým se hádá, byla pro otce natolik nesnesitelná, že se se Zvárou nepohádal snad nikdy. Jakmile zjistil, že jejich názorová rozepře začíná směřovat k opravdové hádce, ustoupil. Málokterá pravda mu stála za to, aby si kvůli ní ničil nervy."

"A to mu ani jednou v životě neřekneš, co si o něm myslíš?" přela se s ním žena.

"A na co? Akorát se poráíme. Nebo si snad myslíš, že mu otevru oči a že se změní?" namítal jí otec. "Neumím vychovávat psy, natož lidi."

"To je pravda," souhlasila výjimečně Kvidova matka.

"Takže ti vůbec nevadí, v jaký to žiješ lži?" navázala.

"Vadí," řekl Kvidův otec. "Ale vadí mi to trochu míň, než když v kanceláři někdo osm hodin uraženě tříská věcma. Pokaždé se totiž hrozně leknu. Dělalí se mi z toho opary."

"Takže vlastně žiješ ve lži kvůli oparům."

"Ty v ní nežiješ?"

"Samozřejmě že v ní žiju! Všichni v ní žijeme. Jenomže já proti ní bojuju! Po svém, zdánlivě nenápadně, ale bojuju."

"Právní cestou," poznamenal Kvidův otec.

"Ano, právní cestou. Jsem právník, tak právní cestou."

"V zemi bez práva," doplnil otec. "Nezdá se ti, že je v tom cosi neřešitelného?"

Dotkl se zřejmě čehosi citlivého, neboť Kvidova matka zareagovala velmi podrážděně:

"Zato ty bojuješ za pravdu v truhlářský dílně!"

"Nebojuju," řekl Kvidův otec s povzdechem. "Nikdy jsem nic takového neříkal. Léčím si tam nervy. Nevěřila bys, jak to báječně uklidňuje! Než udělám jednu poličku, nevím o světě."

"Poličku!" zvolala Kvidova matka pohrdavě. "Sežeň si LSD. Na svět zapomeneš mnohem rychleji a aspoň to bude mít nějakou formu."

"Copak LSD, ale zkus sehnat nějaké dřevo!"

S..... a h..... laděný román, který je rodinnou kronikou zachycující období od roku 196? do gorbačovské p..... Děj se odehrává v..... a v městečku S.....

V autobiografickém příběhu chlapce ..... je líčen příběh rodiny, která se pokouší utéci před politickými tlaky nastupující n..... z P..... do městečka S..... Zde ..... dospívá v mladého muže a díky své posedlosti s psaním se stává nejen svědkem, ale také posmutnělým i ironickým k..... kompromisních vzestupů i nekompromisních pádů ostatních rodinných příslušníků.

Charakterizujte nejrozporuplnější postavu celého románu – Kvidova .....

Dokažte na ukázce humoristické zbarvení románu

Jaké bylo volné pokračování tohoto románu?

Jak se zásadně změnila situace?

**Kdo velice mistrovsky ztvárnil hlavní postavy ve filmovém zpracování tohoto románu?
Můžete si ověřit na internetu.**

Doplňte název díla podle charakteristiky :

???????????????????? – autobiografický román, zachycující atmosféru v Československu od doby normalizace až po pád komunismu

???????????????????? – tragická love story o zbraslavském učiteli, který přijme nabídku podnikatele Krále, aby dával jeho dceři kurz tvůrčího psaní, vztah Beáty s učitelem se postupně vyvíjí

???????????????????? – základem zápletky je setkání velmi rozdílných lidí na autobusovém zájezdu do Itálie

???????????????????? – taková malá parodie na ženské romány

???????????????????? – volné pokračování úspěšných Báječných let pod psa

???????????????????? – populární spisovatel si najme soukromého detektiva na sledování svojí manželky

???????????????????? – román o ženském zklamání ze světa řízeného přestárlými kluky, ale také bilancující, mnohdy až sebeironickou reflexí úspěšného spisovatelství

Která z těchto děl byla zfilmována?

Viděli jste některý zfilmovaný román M, Viewegha? Který vás zaujal nejvíc a proč?

20. JIŘÍ ŽÁČEK

Blues Nuselského mostu

Zas někdo skočil z mostu hrůzy dolů.
Už dohrál svoje Vadí-nevadí.
Prý to byl cvok a mistr karambolů,
letos už sedmý v pořadí.

Možná si spočet, co mu život dluží,
a že s ním příště zase vyjebe.
Kdo by chtěl padat hubou do kaluží,
když může letět do nebe?

Kdo nemá křídla, rozbije se o zem,
jen střepy z brejlí v písku zachřestí.
A koho vezou funebráckým vozem,
už nemá nárok na štěstí.

Není to divný, co se dneska děje –
těch nočních můr a magořin a hrůz?
Odkud se bere tolik beznaděje,
že by z ní byly miliony blues?

Když jdete s dětma obdivovat Prahu
a všude kolem samej boss,
dávejte bacha. Z mostu sebevrahů
startuje další Ikaros.

Pro verše Jiřího žáčka je charakteristická s....., i....., h..... a nad..... Dělá si legraci ze zdánlivě vážných věcí. Pokuste se vlastními slovy vyjádřit hlavní myšlenku ukázky, na jaké problémy současnosti naráží?

**Najděte v textu hovorové a nespisovné výrazy.
Vysvětlete, proč je autor použil.**

**K následujícím ukázkám doplňte názvy (podle vašeho citění, správnost ověřte na internetu)
a proveďte stručný rozbor podle návodných hesel:**

????

Ten, kdo má pero, musí psát.
Ach, pane Nerudo, jak doba touhy mění.
Vším, čím jsem nebyl, byl bych rád!
Kdo ještě dnes dá život za umění...?

Proveďte stručný rozbor :

Rým:

Myšlenka:

Personifikace:

Oslovení:

???????

Střádáme chvíle do zásoby,
vteřiny krátkých závratí.
Zabíjet čas je naše hobby.
Čas nám to brzy oplatí.

Proveďte stručný rozbor :

Rým:

Myšlenka:

Personifikace:

Nad čím se básník zamýšlí v uvedených dvou čtyřverších?

Kde hledá inspiraci?

Který český básník hledal inspiraci tamtéž?

Je Jiří Žáček pouze básník? Čím vším se ve své tvorbě zabývá? Některé odkazy můžete doložit na internetu

Soupis bibliografických citací

Dostupné na internetu z : www.cesky-jazyk.cz/citanka , 2011-11-15, 17:00 h

Dostupné na internetu z : www.cesky-jazyk.cz/citanka , 2011-11-22, 16:20 h

Dostupné na internetu z : www.cesky-jazyk.cz/citanka , 2011-11-25, 21:00 h

Dostupné na internetu z : www.wikipedia.org , 2011-11-15, 17:00

Dostupné na internetu z : www.wikipedia.org , 2011-11-22, 16.22 h

Dostupné na internetu z : www.wikipedia.org , 2011-11-25, 21:10 h

Dostupně na internetu z: www.jirizacek.cz , 2011-11-25, 21:20 h